

מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף כד’

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

AsherMillman@gmail.com

רב דקהל שערי תפילה

פאסאיק ניו ג'רזי

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

גירות לשם דבר אחר

איתא בגמ' שהנטען על השפחה לא יכנוס אחר שנתגיירה אכן אם כנס אין מוציאים והוא מפני "שהלכה כדברי האומר כולם גרים הם." וכן נפסק **בשו"ע** שהגם שמעיקר הדין בודקים את גוי הבא להתגייר אכן אעפ"כ אם לא בדקו או שבדקו ונמצא שהתגייר לשם דבר אחר אפ"ה דינו כישראל גמור. וההסבר בזה מבואר **בריטב"א** שאמרינן חזקה אגב אונסיה גמרו ונתגיירו. וממילא בזמן הזה גר שנתגייר לשם דבר דינו כישראל גמור. [אכן **בדבר אברהם** כתב דבר נפלא שכל דין השו"ע רק בימי הקודמים שכדי לישא בת ישראל צריך לנהוג כיהודי (וזהו האונס) אכן בזמן הזה שהכל פרוץ אי"כ אונס וממילא אין כאן דעת להתגייר כלל]. אכן אעפ"כ **באגרות משה** התעורר שאם היתה נישאת ליהודי קודם הגירות כמה שנים ונולדו ילדין ואח"כ באה להתגייר אפשר שאסור לו מדין הגמ' שלנו שהנטען על השפחה וכו' אסורה לו ע"ש. ונקט למעשה להתיר בין לשיטת רש"י בין לשיטת הרשב"א ע"ש.

ובש"ך הביא שאפי' אם בא בשביל דבר אחר הכל תלוי בעיני הדין ויכול לקבל אם יודע שסופו לעשות לשם שמים.

אכן אם יתברר שלא התגיירו כלל לשם יהדות אין כאן ספק ודינו כגוי גמור וכזה הוכיח **האבני נזר**. וכן הובא **באגרות משה** שאפילו אם טוען שגייר לשם תורה ומצות אכן אנן סהדי שזה אינו אין כאן גרות אפילו לחומרא ודינו כגוי גמור.

וגדר של הבא להתגייר בשביל דבר אחר לא כ"כ ברור שהובא שאלה **בחשוקי חמד** באב שרצה להתגייר כדי שבניו יהיו יהודים אבל הוא עצמו מפחד מעול תורה ומצות אם זה נחשב חסרון בדעת או שיש דין הריטב"א כאן שאגב אונס גמר והתגייר והניח בצ"ע.

- שו"ע יו"ד רסח' ס"ק יב'
- ריטב"א יבמות כד:
- דבר אברהם ח"ג סימן כג'
- אגרות משה אבה"ז א' כז'
- ש"ך שם ס"ק כג'
- שו"ת אחיעזר ח"ג סימן כו'
- אגרות משה יו"ד א' קנז'

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

ה. טור (עמוד קל"א) דגס הרמב"ם בנפיק הלכות מילה [ג] מנתיבת ישראל מל את הגר לשם גר וכו' עבודה זה דף כ"ז ע"ב:

כח. גרימת ימות דף מ"ז ע"א וכחמיה: בעד טור הסתיף לשון הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות איסורי ביאה דף ס"ו מההוא דקרו ל' גר ארמיתא ואמר רב אסי מי לא עולה למזנה סי' שם דף מ"ה ע"ב, וכפי פירושו שפס"ס דלהשכיח הגנים שכבר נולדו או להשתיק במזנה גרים קלמ"ר:

ל. (רמב"ם) שם, ועיין במה שכתוב בנפיק הסתיף: לא. (רמב"ם) שם, והוא ולא היו יודעין שהיה גוי משיקרו והפסד שאסור וכו', ומנו שכתבו המוספות פשוטא דההוא כמי פסוקא דף ג' ע"ב (ד"ה והוא) וביבמות דף (מ"ה סוף) [מן] ע"א (ד"ה במזנה); ראש"ש פ"ד סימן ל'; מגיד מהנה שם הלכה פס"ס הרמב"ם יבמות מ"ג ד"ה מ; (שני"א) שם ד"ה מן: לב. (רמב"ם) שם, משום דההוא עובד גלתי ישראל היה והיו כולם ישראלים:

לג. גרימתא מעשה גלתי שגא לפני רבי יהודה וכו', יבמות דף מ"ז ע"א:

לד. ראש"ש שם סימן לה; מוספות שם ד"ה נאמן: לה. בר הסתיף [שן הרמב"ם] שם בפרק י"ג (הלכה) [מן] ממסקנת הגמרא שם דף כ"ז ע"ב וכפירוש המוספות שם (ד"ה לא):

לו. ליימתי לעיל בשניף ג' [אף דין]: לו. (רמב"ם) שם [הלכה] [וכבר יתקן וכו' משמיה דרב וכו'] וסוף דמני עול ועלה הרי הוא כשכחל וכו' יבמות דף מ"ז ע"ב:

לז. רמב"ם שם; נמוק יוסף שם טו, א ד"ה מנו רבן גר:

ציונים דרמ"א עם ציונים מהש"ך

(א) כן חששת ברובים [מלה] [ג] ורש"י [עבודה] זה ט, ב ד"ה לאפקין. ובשורע [מהדורת קלאש"ס] לא נרשם (כ"ז):

(ב) שם א:

הגהות והערות

[כא] במהדורת ויעילא ש"צ' ט"ן [מנוקד יוסף פרק טשא"ל את האטעס"ה]

שנד שפתי בהן

יב אסור ל' ישראל' להתכה. שהעכ"ם אין מעלין אותם מידי מיטה ולא מורדין אותם לרפאות כגון משום איבה או בשכר שרי. ועיין לעיל סוף סימן קס"ג. [בגה"ס] [ס' ב אב"ל מי שבא בו]. כלומר, כו'

דין נאמן נמינו דאי זעו אמר ישראל הוא: כא הרמב"ם בו. וכחנ דב"ח [עמוד קל"ב ד"ה ומ"ש] ומהו נהגין להקל אף להשיאו ישראלית,

ואפשר דאף הרמב"ם מודה בלורמים שזא"ס והס בחוקת ישראלית שנאמנים אף עכשו שרובן עכ"ם אף להשיאו ישראלית, של המשפחות בחוקת הס, כמו שנתבאר בה"ע סימן ג' [נפיק ג], ולא הרמב"ם זכ"י הכרעוהו בעכ"ם והמר

בצ"ח דין פלוני דנאמן מדין מגו, הסם הוא דקאמר הרמב"ם דאפילו הכי מעלה עשו ביוסוף ואין משיאין ישראלית מדין מגו, שיצ"א ראייה: כב אב"ל נאמן בו.

לשון הרא"ש [יבמות פ"ד סימן לה], והא דקאמר שנאמן לפסול את עצמו, לא לענין זה שא"ס כל על צד ישראל פסלה, דקיימא לן [רמב"ם] ע"ה ג, [אין] אלא משום עצמו רשע. ועוד, דתמיה הוא דאיהו פסול וזכ"י כשרים, הלכך אין כלום אפילו לענין עצמו וא"ס כל על צד ישראל לא יפסלה, מהני

דשויה חמיה דאיסורא ואסור צד ישראל, ע"כ. ועיין בצ"ח [שם] ד"ה

יורה דעה רמח גרים

אכל אס אין רפואה דזכר שרי, וכן במקום לרפאות כגון משום איבה או בשכר שרי. ועיין לעיל סוף סימן קס"ג. [בגה"ס] [ס' ב אב"ל מי שבא בו]. כלומר, כו'

דין נאמן נמינו דאי זעו אמר ישראל הוא: כא הרמב"ם בו. וכחנ דב"ח [עמוד קל"ב ד"ה ומ"ש] ומהו נהגין להקל אף להשיאו ישראלית,

ואפשר דאף הרמב"ם מודה בלורמים שזא"ס והס בחוקת ישראלית שנאמנים אף עכשו שרובן עכ"ם אף להשיאו ישראלית, של המשפחות בחוקת הס, כמו שנתבאר בה"ע סימן ג' [נפיק ג], ולא הרמב"ם זכ"י הכרעוהו בעכ"ם והמר

בצ"ח דין פלוני דנאמן מדין מגו, הסם הוא דקאמר הרמב"ם דאפילו הכי מעלה עשו ביוסוף ואין משיאין ישראלית מדין מגו, שיצ"א ראייה: כב אב"ל נאמן בו. לשון הרא"ש [יבמות פ"ד סימן לה], והא דקאמר שנאמן לפסול את עצמו, לא לענין זה שא"ס כל על צד ישראל פסלה, דקיימא לן [רמב"ם] ע"ה ג, [אין] אלא משום עצמו רשע. ועוד, דתמיה הוא דאיהו פסול וזכ"י כשרים, הלכך אין כלום אפילו לענין עצמו וא"ס כל על צד ישראל לא יפסלה, מהני

דשויה חמיה דאיסורא ואסור צד ישראל, ע"כ. ועיין בצ"ח [שם] ד"ה

לז. רמב"ם שם; נמוק יוסף שם טו, א ד"ה מנו רבן גר: [כא] במהדורת ויעילא ש"צ' ט"ן [מנוקד יוסף פרק טשא"ל את האטעס"ה]

לרות עניי הנית דין, עכ"ל כ"ז [עמוד קל"ב ד"ה דע]. וכן כתב בהג"ה דרישה [אותו]: ערך 'הם למהריק"ש

סוף סעיף ה [אסור ל' ישראל' להתכה]. ועיין סימן קנ"ח [סעיף ה ועל פס"ס] וסוף סימן קס"ג [בג"מ]:

הגהות רעק"א

[כב] [נפיק] מן הגה' ובמקום בו. עיין רש"י שם [עבודה זרה כו, ב ד"ה לאפקין]: [כג] [נפיק] [א] ואם ראינוהו בו. לשון הרמב"ם [איסורי ביאה יג טו] שראינוהו נהגת בדרכי ישראל כגון שחטטבל לנדהו ותרשוהו בתורה בימימה וכיוצא בו, וכן גר שהגה בדרכי ישראל שטובל לקרו ועושה כל המצות הרי אלו בחוקת בו. ולמד ממה שכתוב שם [יבמות] מ"ה ב' מי לא בו, אבל הרמב"ם [שם] ד"ה והרמב"ם חלק עליו וכתב ודברי תימה הם, דאם כן הוה ליה למימר מי לא שמי שבת אחת, דיותר קל ליהודי מטבילה. ובירושלמי פרק ג' דקדושין [סוף הלכה יב] דתני בר קפרא גר ששל ולא טבל הרי זה כשר שאין גר שלא טבל לקירו, וקשיא עלתה לו טומאה קלה בטומאה חמורה, אמר רבי יוסי בר בון מכין שו וזו לשם קדושת ישראל עלתה לו: [כד] ואף פי כן בו. ממה שכתוב שם [יבמות] מ"ז א' ומעשה בו: [כה] אב"ל סי' בו וכתב הרמב"ם בו. הכל הוא מדברי הרמב"ם [שם] הלכה ט, ולמד זה מירושלמי [סוף מסכת גרים] [ג] הביאו מגדל עו שם חביבה ארץ ישראל שמכשרת גרים. האומר בארץ ישראל גר אני מקבלין אותו מיד, ובחוצה לארץ אין מקבלין אותו אלא אם כן היו ערוי עמו. ולבאורה זה הירושלמי סותר גמרא שלנו [יבמות מו, א] דקיימא לן בין בארץ כו' ולרבי יהודה הוא להיפך, ופירש הרמב"ם שהירושלמי מירי בהאי גונא, והטעם דמעלה עשו ביוסוף, וכמו שכתוב בריש פרק ד' דקדושין [שם], בן דכל הארצות עישה בו, וסבירא ליה לירושלמי כמאן דאמר שם האף בכל עישה לארץ ישראל. ועיין תוספות דיבמות מ"ז א' ד"ה כהותקו בו: [כו] [נפיק] יבן בשיבא בו. כמו שכתוב שם [יבמות] כ ד' ב' תנו רבנן אין מקבלין בו, וכתב הרמב"ם [שם] הלכה טו] בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, וכימי שלמה בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו. ואף על גב שאמרו שם [יבמות] הלכה כדברי כו', היינו בדיעבד, וכמו שכתב למטה [הלכה יז] ואפילו נודע כו' יצא בו. וכתב שם [הלכה טו] אבל אינו מגייר הצדיק. וכתב שם ואף על פי כן היו גרים מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הירוטות והיו בית דין הגדול חוששין, לא דוחין אותן אחר שטבלו מכל מקום, ולא [מקריבין] [מקריבין] אותן עד שחזרה אחריהן, [שם] הלכה טו] ולפי שגיר שלמה נשים ונשאן וכן משמין גייר ונשא והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, חשבון הכתוב כאלו הן עובדי כוכבים כו', [שם] הלכה יז] ומפני זה אמרו חכמים קשה להם גרים לישראל כספחת שרובן חרוין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהן אחר שנתגיירו, צא ולמד מה אירע במדבר כו'. ועיין תוספות [שם] מ"ז ב' ד"ה קשים, לפי כו'. ומה שכתב [הרמב"ם הג"ל] ואף על פי כן היו גרים כו', עיין תוספות [שם] כ"ד ב' ד"ה לא כו', לומר כו'. שכתב [הרמב"ם] למטה אפילו נודע כו' וחוששים לו כו': [כז] ואם איש כו' ואם כו'. [רמב"ם] שם [הלכה יז], ובכוכר לעיל [סוף] כן דמה שכתוב שם הלכה כו' דוקא דידיה, וכמו שכתוב במנחות מ"ד א' שמא עיניך כו':

פתחי תשובה

(יד) ראייה. וכחנ דב"ח מיהו נוהגים להלמינו אף להשיאו ישראלי, ואפשר דגם הרמב"ם מודה בלורמים שזא"ס והס בחוקת ישראלית שנאמנים אף עכשו שרובן עכ"ם אף להשיאו ישראלית, של המשפחות בחוקת כשרות הס, כמו שנתבאר בה"ע סימן ג', ולא אמר הרמב"ם אלא זכ"י ע"ה ג, [אין] אלא משום עצמו רשע. ועוד, דתמיה הוא דאיהו פסול וזכ"י כשרים, הלכך אין כלום אפילו לענין עצמו וא"ס כל על צד ישראל לא יפסלה, מהני

[כא] במהדורת ויעילא ש"צ' ט"ן [מנוקד יוסף פרק טשא"ל את האטעס"ה]

הגהות והערות

[כא] במהדורת ויעילא ש"צ' ט"ן [מנוקד יוסף פרק טשא"ל את האטעס"ה]

[כב] לפיני הוא כנכלי במסכתות קטנות:

ל"ע ברין בעניני וברכה גרוס ע"ה by Mr. & Mrs. Duvy Gross

טורי והב

יורה דעה רסח רסז גרים

שפתי כהן שנה

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

(בזז) חזר. לטור. צטור [עמוד קנז] כמז בשם בעל הלכות [גדולות, סימן ס עמוד קנז] דלס חזר לטורו יינו יין נסך כו'. וכתוב בפרישה [ואם לו] שש מקשים, פשיטא וכי עדיף משהחל משומד שכתב ב"י סימן קכ"ד [עמוד קטו ד"ה רבני רבני ד"ה כמזין] דיינו יין נסך, ומתמצים דלכן אסרינן יינו שלו אפילו למפרע קודם שחזר לטורו, ע"כ. וזה דבר שאינו אמת, כיון שגזל לנלל ישראל הוחזק לכל דבר כשהחל ואין לך לפסולו עד שיועד לך שהוא פסול ומשם ולהבא, וכוונת בעל הלכות נראה לי דקא משמע לן דיוקא דדוקא להי מילי שהם לחומרא הוא כגוי ועל כן נקט קלמ מהס, וקיים ונשאר דברים דינו כגוי, היינו לחומרא, אבל לקולא לא, וכדמסקין הטור [עמוד קנה] לענין קידושין שלו דהוא קידושין:

כד ישרא' מומר כו'. עיין לעיל סימן רס"ז סעיף ח': רס"ז אין תורה כו'. כלומר, דין מורה מומר לגר לישא אמו או אחותו ממנו וכל שכן מאכיו, דגר שנתגייר כקטן שנוגד דמי. אלא שחכמים אסרו בשאר האס, כיון דגם בני נח אסורים בשאר האס, כדי שלא יאמרו בלבו מקדושה ממורה לקדושה קלה ח"ו. אבל בשאר האס לא גזרו, כדלקמן סעיף (ו') [א], דלכן אבות לעכו"ם, וזה דעת הרמב"ם [איסורי ביאה יד, י"ג:] והמחבר: **ב בעריות ש"ש שאר בשר כו'.** כלומר, כך הוא דין גרים, אס צבר על דמו צעד שהוא עכו"ם ונשא אמו או אחותו ממנו ונתגייר, מפרישין אותן עולמים, שאס לא ימחו בידו אע"פ שעבר בגיטות על דמו, מכל מקום יאמרו בלבו מקדושה ממורה כו', שכבר עשימי בציבור ועכשיו הותרה לי. ואם היה נשוי שאר עריות בגיטות אפילו מנד האס, ונתגייר הוא ואשתו עמו, כיון שאין האיסור אלא בקדושה לזרע שנובע שלא כדלקמן סעיף ט':

(*) עיין כמה שכתבנו לעיל בסימן רס"ו סעיף ח' [לחיי אהו ע"ז:].
רס"ז. לכן הרמב"ם פרק י"ד מהלכות (איסורי) איסורי ביאה [הלכה יג] מהא דלאמר רבנא לרב נחמן חיי מר וכו', יבמות דף כ"ב (ע"ב) [ע"א], ובאיכא דאמרי דפליגי רב אחא דר יעקב אפילו בלתי מן האס, שם דף כ"ז ע"ב:
ג. שם והלכה יג וכרז (שמה) אלא כר יעקב [לחומרא] [לקולא] והלשגה קמא וכרזי עקובה שם דף כ"ז ע"א. והא דאמר שם בדף כ"ב ע"א ומה עורה גופה אי לאו שלא אמרו וכו', על קריבים שמה האס דוקא קלמיה, ומה שפירש הכסף משנה שם וכו' [עמוד קט ד"ה אכל], וכן דעת הר"ף [שם לו]:

(כ) מאמו שנתגיירו אבל חכמים אסרו דבר זה [כ] כדי שלא יאמרו באמו מקדושה חמורה לקדושה קלה וכן גר שבא על אמו או אחותו היא בניויה הרי זה כבא על הנכרית: **ב** כיצד דין הגרים ב בעריות של שאר בשר אם היה נשוי כשהוא גוי לאמו או משום גזירה דשיראל דלא ימי לחלושי כו', והואיל וכבר נשוי הוא אין מפרישין אותם עולמים, רק שלשה חכמים להצניח בין ורע שזרע בקדושה לזרע שנובע שלא כדלקמן סעיף ט':

סימון רס"ז
איסור עריות בגרים ודינין לענין עדות וחליצה. וכו' י"א סעיפים:
א [כ] דין תורה שמוצת לגר שישא אמו או אחותו [כ] כדי שלא יאמרו באמו מקדושה חמורה לקדושה קלה והיא בניויה הרי זה כבא על הנכרית: **ב** כיצד דין הגרים ב בעריות של שאר בשר אם היה נשוי כשהוא גוי לאמו או משום גזירה דשיראל דלא ימי לחלושי כו', והואיל וכבר נשוי הוא אין מפרישין אותם עולמים, רק שלשה חכמים להצניח בין ורע שזרע בקדושה לזרע שנובע שלא כדלקמן סעיף ט':
עוד למה רמב"ם

ציונים ר"מ"א עם ציונים מהש"ך

(*) זכר משה סימן רס"ז אה [שם] נמוקי יוסף פרק החולץ [יבמות טו], ג דבור [לשון]:

הגהות והערות

רס"ז [כ] רמב"ם מהדורם פיקול הטעם "ודנק בלאשמו ולא בלאשט מפירו, ודנק בלאשמו ולא בלאשט" ופעין זה נמאירות המלכות:

סוף סעיף ב' [בישראל מומר]. גדידי ממונות כסקולאות וחיובים כלם כשהחל הוא נדון אס אין דין המלכות כהנך: ישראל מומר ששעה משונה אינו לרין ענינה אלא מדרגתו אלא לרין לקבל עליו צמי בית דין לכתלה: הקראין כשאלו לקבל מורה שבעל פה ולהיות כשאר תיראל המלמעים נהגו להשיעם כספר מורה נבוכים דין שקיימו על כדמי רעמטו ו"ל כמו הרמב"ם י' מה אס חש שמוצו לטורס לפי שאין לקבלן הימר שבעות ועומדים על ימיהם בלמונות מורה שבעל פה על כהס. ודיעם לנא כקבל עיין אכן העור סוף סימן ד' [נעקב לחם]:

רס"ז סוף סעיף א [אבי חכמים אסרו דבר זה]. עבר מומר בלמו ומומר כמז, ולא מכלל גוי ולכלל ישראל כל נא דליגזר עליה שמה יאמרו כו':

ביאור הגר"א

ועיין רש"י שם ד"ה תא שמע וגם כו', אלא שהיא [הזמנים] פסק כרבנן שם י"ז ב' תניא כוונתה דרבי יוחנן כל עורה כו' ודכתיבם אומרים הורה כו', ונראה דלא גרס הרבה, אלא יש שאין בית דין של ישראל כו', והיינו היא המפרש סביפא בא כו', והן אחותו לזרע המאורסה (ל"ע מהו נעמה ממאורסה), אחותו מקראי דעל כן יעוב כו', דלרבי עקיבא צריך לדחוק, ורבנן מוקי בפשיטה, ובתורת כהנים פרשת קדושים [פרק י"א הלכה יא] ואיש כו' חסד הוא ויקרא כו' י"ז, ושמה תאמר קין נשא אחותו, תלמוד לומר חסד הוא, ועולם מתחלתו לא נברא אלא בחסד, וכמו שכתוב שם י"ז ב' תא שמע מפני מה כו', ולא כדירוייא דהתם, ודלא כפירושי רש"י שם י"ז ב' ד"ה הרבה כו', וכן כתב הרמב"ם [יבמות פז, א ד"ה ודכתיב י"ז אכל], אלא שכתב [שם ד"ה ומצא] דכל אותן שמאם אסורות לרבנן, ואין בינו לבין הרמב"ם [איסורי ביאה יד, יג] אלא אחות האם מן האס, וכמו שכתוב ברמב"ם [ד"כ"ב עריות הן, ד' שאין מצד קרובה זכר ובהמה ואשת איש נגדה, וכולן אסורות לעובד כוכבים חוץ נדה דליה להו, וחי"י עריות מצד קרובה, כמו שכתוב בפרק א' דיבמות ג' א] חמש עשרה נשים כו' שש עריות כו' הרי כ"א, ואשת אחיו שחיב שם ג' פעמים, מאביו ומאמו ושלא היה בעולמו, ואחותו כו' פעמים, מאביו ומאמו, והנה שבע הן קרובת עצמו, ושבע מצד אשתו, וד' אשת קרובים שבעל אוסר על אשתו. והנה כבן נח שבע שמצד אשתו כולן מותרים דאין אישות לעובד כוכבים, וכן ד' של אשת קרובים כולן מותרים לבד אשת אביו דאתראבי מקרא לרבי עקיבא, אבל לרבי אליעזר כולן מותרים, ושבע שמצד עצמו אותן שמצד אב כולן מותרים כמו שכתוב ביבמות פרק י"א (ל"ח ח') דאין אב לעובד כוכבים, לכן אמרו שם [מהר"ן] י"ז ב' דעובד כוכבים מותר בבתי וכל שכן בבת בתו ובת בנו, וכן אחות האב לרבי עקיבא מהאי טעמא, אלא לרבי אליעזר אתראבי מקרא, אבל אחות האם סביבא ליה לרמב"ם [ג"ל] דאסור אף לרבי עקיבא, וכתב [שם ד"ה ופי'] משום דכתבי [ביאשית ב, טז; מהר"ן טו, ב] לאמר, אתראבי כל שמצד אס, אבל הרמב"ם סביבא

באר היטב
(יז) חזר. צטור כמז בשם בעל הלכות גדולות דלס חזר לטורו יינו יין נסך, וכמז בפרישה דיש רזי'ס לומר דקא משמע לן דלסקרינן יינו אפילו למפרע קודם שחזר לטורו, והט"ו [סי' טז] חולק על זה, ומזכר דזה דברי שאיש אמת, דהא הוחזק לכל דבר כשהחל ואין לך לפסולו עד שיועד שהוא פסול ומשם ולהבא, כמז דקא משמע לן דדוקא להי מילי שהם לחומרא דינו לעכו"ם, אבל לא לקולא עכ"ל:

רס"ז (א) מאמו. כתב הש"ך [סי' ט] וכל שכן מאכיו, דגר שנתגייר כקטן שנוגד דמי, אלא שחכמים גזרו. וכמז והיינו בשאר האס, אבל בשאר האס לא גזרו, דלכן אבות לעכו"ם, עכ"ל:

וישן בנפשותיהם י"ז א', אף אחותו לרבי עקיבא שרי, כמו שכתוב שם ב',

וישן בנפשותיהם י"ז א', אף אחותו לרבי עקיבא שרי, כמו שכתוב שם ב',

וישן בנפשותיהם י"ז א', אף אחותו לרבי עקיבא שרי, כמו שכתוב שם ב',

וישן בנפשותיהם י"ז א', אף אחותו לרבי עקיבא שרי, כמו שכתוב שם ב',

ריטב"א

דף כד ע"ב

יבמות

נא

שאסורה לבעל אסורה לבעול אבל בלא עדי ביאה לא מפקי משום קלא ולא משום עדי דבר מכוער:

אמר רב (אשי) [ששת] אמינא כי נאים ושכיב אמרה רב להאי שמעתתא דתניא וכו'. כלומר דהאי מתניתא פליג עלויה. ואע"ג דרב תנא הוא (גיטין ל"ח ע"ב ושי"ט) ופליג עליה, קא סבר רב ששת דהא מתניתא דמייתי קושטא היא והלכתא, ומאן דפליג עליה קא טעי.

לא גרסינן בהא ברייתא והוציאנה דהא אוקימנא דליכא עדי ^{אאֹוֹאָעֵאָא} **טומאה לדברי הכל, וכל הוציאנה בבית דין משמע, ובית דין בעדים הוא דמפקי כדאיתא לקמן בשמעתין, הילכך והוציאנה (תנן ו) גרסינן, שהוציאנה הבעל מעצמו מפני שהיה לבו נוקפו:**

והכי קאמר ואע"ג דאתא אחר ואפסקיה לקלא לכתחילה לא יבנום. פירוש וכדקתני אם כנס לא יוציא דוקא כנס בדיעבד. וקשיא לן אי משום הא תנא לה עדיפא ליה דליתני בהדיא לא יבנום. וי"ל דתנא ברא סרסא דלישנא דמתני נקט:

מיתבייב כמה דברים אמורים כשאין לה בנים, אבל יש לה בנים לא הצא. פירוש רש"י ז"ל שיש לה בנים מבעלה הראשון, דאתי לאתויי לעז ממזורת על בניה. ונראה מדבריו ז"ל דמשום בנים דאית לה מן הנטען לא חיישינן לה, דאפילו היה אמת שזינתה עמו בעודה עם בעלה, בנים שהיו עתה מן הנטען לאחר שנתגרשה מבעלה אינם אלא [בנין] חייבי לאוין בלבד, שהיא אסורה לבעול (כזונה) וכשרים הם. אבל הגאונים ורבינו נסים ז"ל פירשו (אע"ג) אפילו כשיש לה בנים מן הנטען חיישינן ללעז דידהו שלא להוציא לעז על הספק, דמ"מ מזוהמים עבדי להו (שבוע):

ואם נאו עדים של טומאה אפילו שיש לה כמה בנים הצא. וא"ת פשיטא דהא אסורה לו מן התורה ומשום לעז בנים לא שרי איסורא כלל. י"ל דאע"ג דעדים אלו אינם יודעים אם היה באונס או ברצון אשמועינן שתצא, ולא אמרינן אולי אנוסה היתה וספיקא לקולא משום בנים, ואוקים איתתא בחזקת כשרה. קמ"ל דאדורבה סתם מזנה בחזקת רצון היתה, והכי מוכח בהדיא בפ"ק דכתובות (ט' ע"א) גבי הא דאמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו ואמרינן משום דפתח פתוח כעדים דמי⁽²⁾. וכל דאיכא עדים) בעילה קרי להו עדי טומאה משום דהכי הוי דין⁽³⁾ ביאתה מסתמא. עוד י"ל דלא נקטה אלא למידק מינה [ד]בלא עדי טומאה אם יש לה בנים לא תצא:

רב מוקים לה למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים. פירוש רב לא אתא לאשמועינן דבעדים מפקינן, אלא לומר דבלא עדים לא מפקינן משום דבר מכוער כשיש לה בנים מיתה, וכדקתני הך מתניתא:

ואי בעית אימא הא מתניתא מני רבי היא. פירוש מתניתא בתרייתא, ויש גורסים (הכי) [הני] מתנייתא מני רבי, וכן גורס רש"י ז"ל והכל ענין אחד. ופירש רש"י ז"ל לעולם רב

כולי האי דדילמא נכסי אביו דקאמר הכא היינו נכסים שנפלו לו (לאביו) [לאחיו] עד שלא מת וירד הוא ואחיו לנחלה אלא שלא חלקו עדיין.

מ"מ עיקר הדין דכשמת בחיי אביו אין לו ליכס כלום בנכסי האב מחמת המת כלל, ובנכסי האב המת הוא שנוטל ובלבד בנכסים שהיו מוחזקים לו, אבל לא בראוי לו אם מת בחיי אביו או בחיי אבי אביו ויד כל האחים שוה בו. וכן פירשו כל המפרשים ז"ל ועיקר:

הא ניררתא מיהא הויה בו'. ואע"ג שלא נתברר לנו אם נתגיירה **שלא מחיבתן, דהא מדקתני ונתגיירה ולא קתני ואח"כ נתגיירה משמע אפילו נתגיירה לאלתר שרגלים לדבר לחוש, וכיון דאם איתא דלשם כך לא הויה גיורת היכי קתני לא יכנסו הוא דמשמע דאחרים כונסים. ועוד היכי קתני אם כנס אינו מוציא, הא ודאי היה לנו להעמידה בחזקתה של גיורת עד שיתברר לנו הדבר שנתגיירה בלב שלם:**

הלכה בדברי האומר כולם גרים. פירוש דגמרא גמירי לן דרבנן פליגי על ר' נחמיה, וסתם מתניתין כרבנן הוא. והקשו בתוספות כיון דגירי אריות גרים הן לרבנן, למה אמרו (קדושין ע"ה ע"ב) שהם כגוים למאן דאמר גירי אריות הם. ותירצו דשאני התם שהכתוב אומר עליהם (מ"ב יז, כה) ואת אלהיהם היו עובדים לומר שלא נתגיירו בלב שלם מעולם ולא קבלו עליהם, ומאן דמכשר התם סבר דנתגיירו בלב שלם אלא חזרו לסורם, אבל הא [ד]הכא כיון דנתגיירו וקבלו עליהם חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו, ואע"ג דמחמת האונס הוא גירות הוא אליבא דרבנן:

משום דרב אסי דאמר ולוות שפתים הרחק וכו'. פירש רש"י ז"ל **דכי כניס לה הוי אלומי קלא דמעיקרא דקושטא הוה, והיינו דאמרינן לקמן (כ"ו ע"א) אם כנס לא יוציא דברגנה לא מפקי על הספק. ונראה מדבריו ז"ל דמתניתין בנטען בקול או בעידי כיעור בלבד, וליתא דבתוספתא (פ"ד ה"ה) קתני לה בהדיא אפילו כשבא על הגויה ועל השפחה, ובהא נמי אם כנס לא יוציא. ואי משום דקתני נטען היינו שנטען באמת, וכדקתני סיפא הנטען מאשת איש ואוקמיה רב דאיכא עידי טומאה, והכא הכי פירושו משום לזות שפתים, שיאמרו כל העולם לשם זנות נתגיירה זו ולשם זנות כונס אותה. ומיהו אפילו בהא אם כנס לא יוציא דמשום רגנה זו לא מפקינן, כיון דגירות מיהא הויה ומותרת היא לו, ולא שנא שיש לה בנים ממנו או שאין לה בנים וכן פירש רבינו הגדול ז"ל:**

וחא דתנן הנטען מאשת איש והוציאנה מתחת ידו אם כנס **הנטען יוציא.** אמרינן עלה בגמרא אמר רב ובעדים. פירוש דמתניתין כשיש בה עידי ביאה וטומאה ממש, ולפיכך אם כנס הנטען אחרי כן יוציא, דהא אסירא ליה מדאורייתא [ד]כשם

(מ ע"י ח"י רבינו שם סוד"ה ומי: מא) גי' הב"ח בנ"י, דרך:

ידי' דכיון דצית אחר הוא לגמרי י"ל דאין קפידא והצו דלא להוסיף עלה.

סימן כח

הערות בענין גירות

מה שכתנתי להגאון הגדול מוה"ר ח"ע גראדזענסקי מוויילנא זצ"ל בקצלי את ספרו היקר „אחיעזר“ ח"ג.

אחרי"ש הדר"ג כו' נספרו היקר „אחיעזר“ ח"ג שכבדני צו הציא הדר"ג פניס להיתרא צגירות צומננו שרונס ככולס הם לשס אישות דאין מקצלין אותן לכתחילה ואס קצלוהו הדיוטות חוששין לו עד שתתצאר דקתו לדעת הרמב"ם ושו"ע (פ"ג מא"צ ה' י"ז יו"ד רס"ח ס"ג) וצומננו צרוצן דרוצן אלו יודעין למפרע שלעולס לא תתצאר דקתס, ואפילו אס נתפוס דצדיעצד כולס גריס הם נהחלט חוששני שאין זה שייך צומננו לטעמים אלו.

א דיסוד הדצר דצדיעצד כולס גריס הם אעפ"י שאיננס מתכוונים לגירות אומיתית וצלנס לשס אשה וכו' הוא מושוס דכיון שנתגיירו וקצלו עליהס, חזקה הוא דאגצ אנסיהו גמרי וקצלו כמש"כ הריטב"א צחי' ליצמות (כ"ד). (הדר"ג זיין שהוא משס הרמב"ן אצל צריטצ"א לא נוכר מזה וצנמוק"י נוכר ומשנו רק עיקר הדין דל"ש יס לה צניס וממו או אין לה צניס לא יוציא ולא הטעם האמור) והגה בתליוהו וצין דצניני' צניני' שהוא המקור ליסוד זה דאגצ אונסי' גמר ומקני הסצר הדצר צרוצ דכיון דאינו יכול להסיר מעליו את האונס אלא נהקלאת הדצר הנדרש וממו אס ע"י שיחתוס על שטר או קנין אחר צפני עדים אס שימסור ליד המאנס ויודע שאחר מעשה הקנין או המסירה לידו לא יוכל עוד להוציא מידו אס מנד שהוא אלס אס מנד שלא יזכה צדין שהרי הלה מוציא שטרו או מוכיח צעדים שמוכר לו או מנד חזקה שכל מה שצדי אדם שלו הוא (בנמשלטין) לכן גמר ומקני, ומשו"ה צמסר מודעה שעושה מחמת אונס ולא גמיר ומקנה צלצו אלא יתצענו אח"כ צדין אין צניני' צנינא, אלא שצריכין העדים להכיר צאונסו שהמוכר עצמו אינו נאמן ע"י כיון שהוא לחוצת הקונה כמו שכותצין שטר למוכר ולא ללוקח, (ולכן צמתנה ומחילה לא צעינן שציקירו צאונסו כיון דרק צידו הדצר ולא לחוצ על של אחרים) אצל אס יודע האונס שכעצור האונס יכול הוא להוציא מיד

המאנס צודאי לא גמיר ומקנה מתחילה, וא"כ מאי שייך לומר גצי גירות אגצ אונסי' גמר וקניל הרי צידו הוא שלא לקצל צלצו ושלל להחזיק אח"כ צדיני היהדות ומי יכריחו ע"י ומאי סצרא היא לומר חזקה דגמר וקצל. וצ"ל דקיימי צגריס צציוני שלמה וכו' שהיתה יד ישראל תקיפה לענוש העוצרים על דת ואפי' צומן שאין יד ישראל תקיפה מ"מ כיון שנפשו חשקה צאשה זו ועליו לדור עמה (ונסצנינה יהודית) וידוע לו שאס לא יתנהג ציהדות ולא ידקדק צדיני' לא תאצנה האשה לדור עמו (והסצנינה היהודית לא תקלטהו) ולא יוכל להשיג את מואויו אלא ע"י קצלת עול היהדות והתנהגות צכשרות אגצ אונס זה גמר ומקצל. וזה ה"י שייך רק צומניהס ציימים ומקדם דאכשורי דרי ומש"כ עכציו שנס אשה זו וגס חלק גדול מהסצנינה איננס נוהגים ציהדות וגס אחר הגירות לא יהא אנוס כלל מושוס צד לקיים מצות התורה לא שייך לומר אגצ אונסי' גמר ומקצל כיון דצללו הכי ממי ישיג מאויו.

ב וע"ד מה שיש שכתצו דאין לצו ענין עם מה שחושצ צלצו דצגריס צלצו לא הוי דצריס זה ה"י שייך רק ציימים ומקדם אצל עכציו איך נשלה את נפשינו כשאנו יודעים צרוצ המקריס צאומנדא דמוכח שלא יקיימו אח"כ את המצוות ואין לצנס כלל לזה ונדאיכא אומנדא דמוכח אף דצריס צלצו הוו דצריס, כמו שהצכיר גס הדר"ג צסם צית יחקה.

ג דתינין צצכורות (ל:): עו"כ שצא לקצל ד"ת חוץ מדרר אחד אין מקצלין אותו ריצי' אומר אפי' דקדוק א' ומצרי סופריס וכ"פ הרמב"ם (פ"ד מא"צ ה' ה') וכיון שצרוצ המוקריס הם נטענים זה על זה או צא עלי' דאסוריס לישא אחר הגירות מדרצנן (יצמות כ"ד): אין שוס נדנד ספק צצצר שאפי' אס יקצלו עליהס כל המצוות צכ"י איסור דרצנן זה צודאי לא יקצלו שכל עצנס לא צאו להתגייר אלא כדי לישא זא"י והיא לא רק אומנדא דמוכח אלא ודאות גמורה דכולנו סהדי לה.

אח"י ראיתי שגס הדר"ג עמד ע"י אלא שיאל לדון צכחא דהיתרא דדין זה דאס אינו מקצל אפי' דקדוק א' מד"ס אין מקצלין אותו הוא רק צמתנה שלא לקצל, ושיהיה מותר לו דצר זה דאין שיור ותנאי צגירות אצל כצמקצל עליו כל המצוות אלא שצדעתו לעצור לתיאצון אין זה חסרון צקצלה ואני חוכך צזה. כיון שצשעת הקצלה הוא חושצ לעצור אפי' לתיאצון אין זו קצלה והס תרתי דסתר, אלא שיש לומר דרק לכתחילה אין מקצלין אותו צצציל זה אצל דדיעצד אינו מעכב. לכן אני גנוד למעשה צענין זה, אצל יודע אני שלפעמים הנחיות גדולה מאד מטעמים שונים וכחא דהתירא עדיף, אלא שאפשר שצכרן של מקריס פרטיס אולי יאל צהפסד הכלל כאמורס ז"ל קשיס כו'.

שנים ולזה חמש שנים אמרינן דמעין שלה ממית לאחור תשמיש של חמש שנים ואם אחד טייל ואחד פועל שאין העונה שוה יש להחשיב התשמישין שיהיו אצל שני הבעלים שוין אבל כשלאחד היתה נשואה חמש שנים ולשני עשר שנים איך אמרינן שהמעין גרם כיון דאצל השני לא הווק במספר השנים והתשמישים שמת הראשון וכן גמי להיפוך. ועיין בחו"י שם שמסבירא היה אומר דהוא רק כשתיכף אחר הנשואין נחלשו ונתנונו אבל למעשה אין לתורות כן עיי"ש, ולמה שבארתי ניחא בשנים ותשמישין שוין אבל באין שוין ודאי יקשה, וכן אף אם מול גורם יקשה דבאין השנים שוין כגון שאצל השני היתה עשר שנים הרי נבטל הריעותא דהראשון שמת אחר חמש וצ"ע אבל למעשה הא משמע מכל הפוסקים שאין חלוק. ואולי שעכ"פ חזינן שמעינא הוא מויק אך לבריאי מויק לזמן מרובה ולחלש לזמן מועט וכן חזינן שמולה רע אך השי"ת ריחם עליה מאיזה זכות נגד מזלה אצל אחד ועדיין צ"ע. וכן יש לדון עתה שידועין ממה מת אם אחד מת מקנסער ואחד ממחלת הריאה הרי א"א לומר שלזה עשה המעין קנסער ולזה ריאה חלושה ותהיה אסורה רק משום מזל גורם.

והנני ידו מוקירו מברכו בחג כשר ושמה וגאולה שלימה.

משה פיינשטיין

סימן כז

בנשוי לנכרית ונתגיירה אם מותר לו לישאנה

ט"ז טבת תשי"ב.

לרב אחד סמוך לפיטסבורג.

בדבר אחד שנשא נכרית ודר עמה בפרהסיא הרבה שנים והוליד בן ממנה ועתה נתגיירה אם יש בה האיסור לו שישאנה מדין נטען על הנכרית ונרגיירה לא ישאנה שתנן ביבמות דף כ"ד.

הנה למה שבארתי בתדושי בסוגיא דשם שלכאורה קשה טעם הנ"י שאוסר אף בבא ודאי עליה והביא זה מתוספתא דלא כדמשמע מרש"י שרק בנטען אסור משום הסר לזות שפתים שלא יחזיקו לקלא קמא ולא בבא שהאמת הוא כן. ובארתי שהאיסור דבא בודאי הוא מדין אסור לפרסם החטא שאיתא ביומא דף פ"ו. ולכן אין שייך זה אלא בבא דרך

זנות שהוא בצנעא שהוא האופן שאסור בוידוי דתשובה אבל דרך נישואין וגרו יחד בפרסום גדול כאיש ואשתו והולידו בנים אין לך מפורסם גדול מה שמפורש ביומא שמתר לפרסם החטא בוידוי, וממילא ליכא איסור משנשאה. ואף להטעם שכתבו הרשב"א והריטב"א שם שהאיסור בבא ודאי הוא דהלזות שפתים הוא שיאמרו דלא נתגיירה אלא לשם זנות וזה לא כנס אלא לשם זנות עיי"ש ג"כ לא שייך בהחזיקה כל העת לנשואה מצד דיניהם וגם עתה אף כשלא תתגייר יחזיקה לנשואה כמתחלה ולא היתה צריכה להתגייר בשביל זה ואחרי שנתגיירה מכיון שעתה יכול לישאנה כדון מ"ט יחשדוהו שמחזיקה לזנות בלא קידושין. וגם עצם טעמם דחוק דהא אין לפרש בכוננתם בשביל שלא יאמרו דנתגיירה לאישות כדון דהא מכיון שהלכה כדברי האומר כולן גרים הם הקשה בגמ' א"ה לכתחלה נמי יכנס מטעם דאין לגזור בשביל שיאמרו מאחר דהוא רק דין דלכתחלה ולא שייך לפרש שהתראצן לא חש לקושיית המקשן אלא צריך לפרש בכוננתם שבדוקא כתבו שיאמרו שזו לא נתגיירה אלא לשם זנות וזהו לזות שפתים שפיר אף אם תהיה גיורת כדיעבד וגם אפשר שאם בשביל זנות אינה גיורת דנמצא שלא קבלה עליה כל התורה שאיסור זנות דפנויה שאסורה להרמב"ם מלאו דקדושה לא קבלה ואף להסוברים דהוא איסור מדרבנן הא לר"י בר' יהודה בבכורות דף ל' אין מקבלין אפילו כשלא קבל דקדוק אחד מד"ס ואולי הלכה כמותו. אבל הוא טעם דחוק דכי כשתתגייר יותר נקל לזנות עמו מכשהיא נכרית הא זנה עמה גם בהיותה נכרית. וכן החשש שיאמרו שלא כנסה אלא לשם זנות שהוא שיאמרו שלא קדשה כדמרי מה"ת נחוש לזה בדבר שעושין בפרהסיא כנישואין שצריך להיות עשרה בהכרח ודרך העולם לעשות בפרסום גדול וצ"ע בטעמם. ולכן מסתבר כטעם שבארתי שודאי לא שייך בהיתה נשואה לו שהוא בפרהסיא כדבארתי. וגם לשיטת רש"י בבא ודאי לא אסרו כלל, ולכן יש להקל בזה.

ולהמתין ג"ח אחרי שתתגייר להבחין בין זרע שנורע בקדושה לשלא בקדושה ודאי צריך קודם שתתקדש לו כדמו"י ותהיה אסורה להתייחד עמו עד אחר הג"ח.

אך עיקר הנידון הוא על עצם הגרות שצריך שתקבל עליה כל המצות והאיסורים שבתורה וכן אף התקנות דרבנן ואם לא אין מקבלין וגם אינו גרות ולכן אף שכיון שכבר ח' שנים ויותר שהיא

אגרות אבן העזר מ ש ה סה

אשתו ויודעת שלא יגרשנה אף שלא תגיייר מ"מ אולי יש סבה אחרת שמכריחה להתגיייר וכיון שרק בשביל הסבה מתגיירת יותר נוטה שאינה מקבלת המצות שזה מעכב ואין הגרות כלום. ובפרט שבעלה היהודי הוא פרוץ באיסורים כחלול שבת ונדה וכדומה ותחשוב שאין לה להיות טובה מבעלה היהודי והוא כ"ס שאינה מקבלת המצות שבעלה פרוץ בהם. אך אולי אם תסבירו לה שהיא צריכה לקבל כל מצות התורה ולפרט שמירת שבת ונדה וכדומה ולא תשגיח על בעלה ואם לא תקבל אף שתרמה להרבנים שמקבלת לא יהיה הגרות כלום ותבטיח שתשמור כל דיני התורה ולא תשגיח על בעלה וחבריו אולי נחשב קבלה ואז אף שג"כ אין לקבל לכתחלה ואין רווח חכמים נוחה מזה כיון שאינו לשם שמים עכ"ל יהיה גרות ויש איזה רבנים שבשביל איזה צורך מקבלין ולא איכפת להו להקרא הדיוטים. עכ"פ אם תחליטו לקבלה תראו ליסע לפיטסבורג אצל רב זקן וחכם שיתרצה להתעסק בזה כי הרבה רבנים ת"ח יראי ה' אין רוצים להתעסק בעניני גרות אך יש קצת רבנים ת"ח שמתעסקים ובידעי שבעירות יש לפעמים שא"א להרב לדחות לגמרי לכן לא רציתי לומר לכתרייה בהחלטה שידחה הדבר שאולי א"א לפניו לכן יראה שתקבל כל המצות כדלעיל ואם תקבל יראה עוד רב זקן וחכם ובצורפו דוקא תסדרו הגרות. ידידו.

משה פיינשטיין

סימן כח

באשה שרשע אחד שמכונה בשם רב חרדי רימה לאשה אשר הניר שנותן לה הוא גט וכשבאת לינשא אמרו לה שאינו כלום והשיגה גט כשר אם צריכה להמתין ג"ח

כ' כסלו תשי"ב.

הרה"ג ר' אליהו יאנג שליט"א שאל באשה אחת אשר בערכאותיהם היא גרושה זה זמן גדול וגט בדיני התורה הלכו אצל רשע ידוע אשר בשם רב חרדי יכונה ונתן לה ניר שנתגרשה מבעלה אבל ה' בלא גט כשר כידוע ממעשי נבלה שעושה אותו רשע וכשאמרו לה שלא יסדרו קידושין ע"ז השתדלו והשיגו גט כדיון התורה אם רשאי לסדר הקידושין קודם הג"ח מוזמן הגט הכשר כי אין

רוצים להכות בשום אופן באשר אביו הוא חולה גדול ורוצה לראות בחופתם ויש לחוש גם שתחלש בריאותו עיד"ו. ואמרתי שיש טעם גדול להתיר בכה"ג דהא במלתא דלא שכיח כגון בשנים שהחליפו בטעות לא גזרו במקום שאין לחוש לעצם ההבחנה רק מטעם לא פלוג כדאיתא בס"פ ד' אחין ומפורש בש"ע אה"ע סי' י"ג סעי' ח' גם בניסת בטעות ונדע שהיא אסורה לבעלה אם היתה קטנה א"צ להמתין ומשמע בכל אופן שהיא אסורה כגון גרושה לכהן וכדומה שכיון שבטעות ניסת לאסור לה הוי אינו מצוי ולא גזרו. ולכן אין לך אינו מצוי גדול מזה שהמכונה בשם רב ארטאדאקסי יתן כתב פטור בלא גט ולכן מסתבר שהוא ממש כדיון הזה שליג רבנו בכזו שאין לחוש בעצם מצד שהיא גרושה ממנה כבר בערכאותיהם זמן גדול ורק שהוא מטעם לא פלוג שבלא שכיח ל"ג רבנו. וראיה גדולה מהא דכתב החת"ס בס"י כ"ז לתרץ הא דמהר"מ לובלין שבנכתב בגט הראשון לוי והוא לא היה לוי שא"צ להמתין מגט השני שהקשה הח"מ סי' י"ג סק"ו דהא הוא גט בטל שאף לר"ת יש להמתין הג"ח מהשני שטעם מהר"מ מלובלין הוא משום דסובר דטעות כזה לכתוב לוי על אינו לוי הוא מלתא דלא שכיחא שלא גזרו וא"כ כ"ש שהא דידן הוא לא שכיח כלל ולכן אף החולקים עליו כמו הח"מ והב"ש הוא מחמת דלא סברי להחשיב טעות דלוי על שאינו לוי לא שכיח דטעות בשמות ובהיתוסים הוא שכיח קצת ול"ד ללא שכיח דהוחלפו אבל בהא דידן שודאי לא שכיח הוא גם הם יודו שא"צ להמתין ואף להר"י שמחמיר בלעז יודה בכאן. ול"ד להא דכתב החת"ס שם שמסדרים שלא בקיאי שכיחי טובא דודאי אלו שטועים בעצמם וחושבים שהן בקיאים אפשר שכיחי אבל ליתן כתב פטור בלא גט זה ודאי ל"ש כלל ולכן כיון שהוא שעה"ד גדול שיש להוש לבריאות אביו החולה יש להקל לסדר הקידושין.

והגרי"א העניקין שליט"א אמר עוד טעם דכיון שבערכאות דכאן כשנוטלין הדיווארס מהם נמי צריכינ להיות מרוחקין ולא לדור ביחד אין זה בכלל אלו שחשבו בגמ' שצריכינ להמתין אף שאין לחוש בהו להבחנה. ואמרתי קצת ראייה לזה מדלא אמר סתם בגמ' ביבמות דף מ"ב שבכל אופן צריכה להמתין אלא חשיב שם י"ב אופנים לכן אולי רק באלו שחשב שם שהם נחשבינ בפי הכל איש ואשתו רק שלא דרו ביחד מאיזה סבה שהיה חולה או בבית האסורין או במדה"י וכן בוקנה ועקרה ומפלת אח"מ בעלה שדרו ממש ולא בכגון זה דהוצרכו להתרחק

ראות עיני הבר"ד ואם רואים שסופו לש"ש מותר לקבלם כמש"כ התוס'.

והנה יש לי מקום ספק, באופן שלא נתברר לבי"ד ויש מקום להסתפק אם יש לו כונה לשם אישות אם מקבלים אותו, דאפשר דדוקא בנתברר לבי"ד שיש להם עילה אחרת אין מקבלים והא דבדוקים אחריו לכתחלה מספיקא משום דכל היכא דאיכא לברורי מברינן ואין לבי"ד לקבל בלי בדיקה, אבל היכא שבדקו ולא נתברר להם ויש מקום להסתפק שכונתו בלב שלם, כיון דבריעבר הלכה דכולם גרים הם, ורק לכתחלה אין מקבלים אותו, היכא דמסתפקים מקבלים אותו ככל ספק דרבנן להקל.

וגם בעצם הגירות יש מקום עיון, הא דלר' נחמ"י ל"ה גר בכונה לשם ד"א משום אישות, אע"פ שבפני אומר שכונתו להתגייר ודברים שבלב אינם דברים משום דהוה אומדנא דמוכח שכונתו לשם אישות, ובאומדנא דמוכח דהוי דברים שבלב כל אדם הוי דברים, ולפי"ז היכא דל"ה מוכח לכל העולם שכונתו לשם אישות ויש מקום להסתפק רכונתו להתגייר בלב שלם, ודינו ככל ספק אומדנא דמוכח דהוי דברים שבלב כמש"כ הקצוה"ח דאומדנא דמספיקא הו"ל דברים שבלב וי"ל לר' נחמ"י דשאני גירות מכל הקנינים, דעצם קבלת המצות והגירות הוי דברים שבלב וכ"ז שלא נתגייר בלב שלם ל"ה גר, ואפילו היכא דל"ה אומדנא דמוכח שכונתו לשם אישות או לשם ד"א אם באמת כוון לשם ד"א ל"ה גר כיון דלכו כל עמו.

ג) והנה להלכה דקיי"ל דכלם גרים הם מבואר בראשונים ובריטב"א בשם הרמב"ן דטעם הדבר דכיון דנתגיירו וקבלו עליהם חזקה דאגב אונסיהו גמרי וקבלי, ובפשוטו נראה דאע"פ דאומדנא דמוכח דכונתו לשם אישות, מ"מ משום אונס הרצון גמר ומקני וקבל הגירות בלב שלם, ואיכא אומדנא שגמר ומקבל בלב שלם, והנה כדיון זה מבואר בראשונים ובשו"ע דאפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר הואיל ומל וטבל יצא מכלל הנכרים וחוששים לו עד שתתברר צדקתו כיון דאין כאן אומדנא שאינו מקבל בלב שלם, לו יהי שבאמת אינו מקבל בלב שלם מה בכך, הרי דברים שבלב אינם דברים ואומדנא דמוכח אין כאן, אדרבא הרי אומדנא שכונתו בלב שלם דמשום אונסיהו גמר ומקבל.

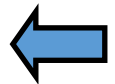
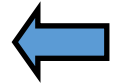
ובן יש להעיר מד' הרמב"ן והרשב"א שכתבו לפרש הלוות שפתים שיאמרו שנתגיירה שלא לש"ש, ולכאורה צ"ע כיון דלהלכה קיי"ל דבריעבר כלם גרים, ורק לכתחלה אין מקבלים אותו, ודין זה מסור לבי"ד לכתחלה אי"כ איזה לזות שפתים איכא שנתגיירה שלא לש"ש הא בריעבר כלם גרים, אלא ע"כ צ"ל דלגירות בעינן לכו"ע לב שלם ול"א בזה דברים שבלב אינם דברים, ולפיכך אם באמת לא נתגיירה בלב שלם לא הוי גר דרק מצד הדין אמרינן דלהלכה כלם גרים הם, ואמרינן דאגב אונסא גמרו בלב שלם, וחיישינן מצד הלעו שיאמרו שלא נתגיירה בלב שלם, ובאמת ל"ה גר, ומהאי טעמא חוששים לו עד שתתברר צדקתו, אע"פ דמצד הדין אנו אומרים דחזקה דגמר בלב שלם, אבל אם באמת לא נתגייר בלב שלם ל"ה גירות, וחוששין להחמיר עד שתתברר צדקתו, וכמו שפ' הרמב"ם בפ"ג מה' איסור

הט"ו שכל החזור מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגייר הצדק. ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות, והיו כבי"ד הגדול חוששין להם לא דוחזין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם. ובהל' י"ז שם אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל העכו"ם וחוששין לו עד שיתבאר צדקתו. וכו"נ מד' הריטב"א שכתב דפליגי בזה בכותים אי גרי אמת הם אם נתגיירו בלב שלם וחזרו, או לא נתגיירו בלב שלם יעו"ש.

ולפ"ז לר' נחמיה היכא דהוה ספק לשם אישות בריעבר ג"כ ל"ה גר ודאי והוה ספק גר, והיה לדין שחוששין עד שתתברר צדקתו, ומה"ט י"ל דכל דלא נתברר לנו שאין לו עילה אחרת להתגייר אין מקבלין אותו ואין עושיין ספק בידים לכתחילה.

ד) והנה כנ"ד שמתגיירת ע"י להנשא ה"י מקום לפקפק אף אי"נ דמתגיירת בלב שלם, דהא מבואר בכבורות ל"א נכרי שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלים אותו ר"י בר"י אומר אפילו דקדוק אחד מד"ס וכ"פ הרמב"ם פי"ד מה' א"ב ה"ח, וכיון שרצונה להנשא לו ולעבור על דקדוק אחד מד"ס אין מקבלים אותה. אולם נראה דהדין דנטען על האשה לא ישאנה האיסור רק עליו ולא עליה, וכמ"ש הנוב"י הכלל דכל מקום דתני לא ישאנה האיסור עליו, ולא תנשא האיסור עליה, ואע"פ דאם האיסור עליו ממילא אסורה בלפני עור לא תתן מכשול, ואף באיסור דרבנן יש איסור לפני עור, וכמו שצידד בשו"ת פנ"י ובמנח"ח דבאיסור דרבנן איכא לפני עור דאורייתא דלא גרע ממשאי עצה שאינה הונגת, מ"מ י"ל כיון דאם ניסת לא תצא, אי"כ איך בזה גוף איסור, רק אסור לכתחלה, משום הסר ממך עקשות פה, ואפשר דעל איסור דלכתחלה אין דין דלפי"ע ל"ת מכשול, ולבד זה נראה דדין זה דנכרי שבא להתגייר ולקבל עליו כל המצות חוץ מקדוק אחד מד"ס דאין מקבלין אותו, היינו במתנה שלא לקבל ושיהי' מותר לו דבר זה מן הדין, בזה אין מקבלים אותו דאין שיור ותנאי בגירות ואין גירות לחציאין, אבל במי שמקבל עליו כל המצות, רק שברעתו לעבור לתיאבון אין זה חסרון כדיון קבלת המצות.

ומה"מ נראה מה שחשש הרה"ג מהר"י פאזען לגייר לפי שלא ישמור דיני ישראל כהלכה, אפ"ל דאין לחוש לזה כיון דמקבל עליו כל המצות אף שחושב לעבור על איזה מהמצות אח"כ לתיאבון, מ"מ אין זה מניעה לקבלת המצות, ודוקא היכא שמתנה שלא לקבל עליו זהו חסרון בקבלת המצות דמעכב. אולם היכא שברור הדבר שבדאי יעבור אחרי כן על איסורי תורה חלול שבת ואכילת טריפות ואנו יודעים בבירור כונתו שאינו מתגייר רק לפנים ולבו בל עמו, הרי אומדנא דמוכח שמה שאומר שמקבל עליו המצות לאו כלום הוא אי"כ זהו חסרון בקבלת המצות דמעכב [ועיין בשו"ת חמדת שלמה חיו"ד סי' כ"ט וסי' ל' דהודעת המצות וקבלת המצות שני ענינים הם, דקבלת המצות הוא בסתם שקבל עליו לכנוס בדת יהודית, והודעת המצות להודיע לו ענין המצות ושכרן ועונשן וזה אינו מעכב ולעולם קבלת המצות בסתם מעכב

אגרות

יורה דעה

משה

שיו

לחייבו אף בכ' חבורות ומלשון הגמ' משמע שגם מותר לכתחלה. זהו גם חדוש ר' אחא בש"ר אביה בירושלמי שאף שבזמנם יכלו לעשות החתוך והפריעה בבת אחת מ"מ יכול לעשות בב' מעשים ואינו חושש.

עכ"פ שמעינן שבזמנם היו מקומות שעשו בחתיכה אחת גם הפריעה ולא בצפורן כמו שעושה המוהל שכותב כתר"ה. והיו גם מקומות ואולי רובם שעשו בב' פעמים תחלה הערלה ואח"כ בקריעת עור הפריעה בצפורן כדאיתא במדרש שוח"ט אלמא דאין קפידא לדינא גם לענין לכתחלה. וגם כפי שהוכחתי מגמ' דידן ומהירושלמי רשאי לעשות כן גם בשבת וכן משמע גם מסדור הריעב"ץ שכתב שיש שעושין כן ושיבתה שהוא זהירות ולא הזכיר שלא יעשו כן בשבת. וגם אם היה אסור בשבת לא היה משבחם שיותר היה טוב שלא ירגילו לזה כדי שלא יעשו כהרגלם גם בשבת אלא משמע שמתיר לעשות כן גם בשבת.

ומצד ברכת להכניסו הנה דעת ר"ת והרמב"ם והר"ן ועוד ראשונים שברכה זו א"צ עובר לעשייתן אך לעצת הרא"ש שכן איתא גם בש"ע שיברך בין חתוך לפריעה הא ג"כ המוהל אסור לו לחכות בהפריעה עד שיברך אבי הבן בט"ז סי' רס"ה סוף סק"א אלא הוא רק שהתחלת הברכה יהיה עובר לעשייתן וזה יכול גם כשהחתוך המוהל בב"א כשיתחיל תיכף אחר ברכת המוהל שתהיה התחלתו קודם גמר החתוך.

ידידו.

משה פיינשטיין

סימן קנז

אם צריך המוהל ללכת לבית שיראה בחלו"ש שבת

כ"ז טבת תשי"ח.

מע"כ ידידי ר"ד ראזענבלאט שליט"א מוהל בעיר אטלאנטא.

בדבר שמודמן למע"כ ברית מילה אצל עוברי דת שמחללים שבת בפניו ומיחה בידם ואין שומעין לו ששואל מע"כ אולי לא ילך כשיודמן לו עוד פעם ברית אצל אנשים עוברי דת כדי שלא יראה החלול שבת. לע"ד אף שודאי יש איסור על האדם לילך למקום שעוברין על איסורי תורה וראיה ממה

שאינא ביומא דף ע' שיש מצוה לראות בעשיית מצוה משום ברוב עם הדרת מלך והקמ"ל הוא רק שליכא בראיה משום אין מעבירין על המצות מאחר שאין עסוק בה עיי"ש ברש"י. אי"כ שמעינן ממילא דלראות בעבירה יש איסור דהא ברוב עם הוא ח"ו בזיון למלך. מ"מ מסתבר שאין לבטל בשביל זה מצות מילה בזמנה שחיובה היא על כל ישראל וכ"ש על המוהל כשליכא מוהל אחר שעליו הוא החיוב ביחוד וב"ד כופין אותו כדאיתא ביו"ד סי' רס"א. ומחייב לילך לשם למול אף שיראה בעשייתם עבירה דחלול שבת. אבל תיכף אחר מעשה המילה אין להשאר שם.

ידידו.

משה פיינשטיין

סימן קנז

בגד שאין סהדי שלא קבל מצות אף שאמר בפיו שמקבל

ז' דעשיית תרפ"ט ליובאן.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מהר"ר שמעון טרעבניק שליט"א הגאב"ד האדיאץ.

במה שנסתפק כתר"ה אם גר שלא קבל עליו מצות אם נחשב גר, פשוט וברור שאינו גר כלל אף בדיעבד וכן הורה אבא מארי הגאון זצלה"ה הלכה למעשה בסטראבין בעובדא כזו שאינו גר כלל בין לקולא בין לחומרא שקבלת מצות בגר מעכב כדאיתא ביו"ד סי' רס"ה סעי' ג'. ואף אם אמר בפיו שמקבל מצות אם אנן סהדי שאינו מקבל עליו באמת אינו כלום. וגר שמהני לשם אישות בדיעבד, איירי שבשביל האישות קבל עליו מצות באמת והוא ברור ופשוט וכל זה אמר אבא מארי הגאון בפירוש או כשהורה, ובכלל איני יודע טעם הרבנים הטועים בזה דאף לדידהו עכ"פ איזה תועלת הם מביאין בזה לכלל ישראל שמקבלין גרים כאלו דודאי לא ניחא ליה להקב"ה ולעם ישראל שיתערבו גרים כאלו בישראל. ולדינא פשוט שאין זה גר כלל.

ידידו.

משה פיינשטיין

דף כד ע"ב

גירי מרדכי ואסתר

רוצה להתגייר כדי שבניו יהיו יהודים

שאלה מעשה במשפחה של נכרים, שחשקה נפשם של הילדים להתייחד, אך אבי המשפחה שגם העריך את המעלות של היהודים, חשש ולא רצה להתגייר כי אמר שקשה לו לקבל על עצמו עול תורה ומצוות, אך למרות זאת אמר שרוצה להתגייר בשביל הילדים, מאחר והילדים לא יכולים להתגייר לבד ורוצים שגם אביהם ואמם יתגיירו עמהם. האם מותר לכתחילה לגייר אותו כאשר אינו מתגייר מצד עצמו אלא רק למען בניו?

תשובה נאמר ביבמות דף כד ע"ב רבי נחמיה אומר אחד גירי אריות, ואחד גירי חלומות, ואחד גירי מרדכי ואסתר, אינן גרים, עד שיתגיירו... כבזמן הזה... א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. וכן נפסק להלכה בשו"ע (יו"ד סימן רסח ס"ב): כשיבא הגר להתגייר, בודקים אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שורה שיזכה לה או מפני הפחד בא ליכנס לדת. ואם איש הוא, בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית. ואם אשה היא, בודקין אחריה שמא עיניה נתנה בבחורי ישראל, ואם לא נמצאת להם עילה מודיעים להם כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות, כדי שיפרשו. אם קיבלו ולא פירשו... ואם לא בדקו אחריו... הרי זה גר אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל העובדי כוכבים, וחוששים לו עד שתתברר צדקתו, יעו"ש.

ויעוין בריטב"א שהביא את קושיית התוספות כיון דגרי אריות גרים הן לרבנן, למה אמרו שהכותים כגויים למ"ד גרי אריות הם, ותירצו דשאני התם שהכתוב אומר עליהם ואת אלהיהם היו עובדים, לומר שלא נתגיירו בלב שלם מעולם ולא קבלו עליהם, ומאן דמכשר התם סבר דנתגיירו בלב שלם אלא חזרו לסורם, אבל הכא כיון דנתגיירו וקבלו עליהם, חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו, ואף על גב דמחמת האונס הוה, גירות הוא אליבא דרבנן.

ועל פי דבריו כתב בדבר אברהם (ח"ג סימן כח) שמכיון שהסיבה שבדיעבד הגירות חלה הוא מפני שאמדינן דעתו דאגב אונסיה גמר ומקבל, יתכן שכל זה היה רק בזמנם שהגויים היו רודפים את הגרים, והיהודים לא קיבלו

גויים בלי גירות, אם כן היה אנוס להתגייר כדי למלא רצונו, ואגב אונסו נתכוין להתגייר באמת כדי שיוכל לחיות בחברת אנשים, אבל בימינו שרבו פריצי עמנו שלא מקפידים על הגירות אם היא טובה או לא, וגם הגויים לא מקפידים אם מישהו מתגייר, אם כן אינו אנוס על החלטתו, ולא שייך הסברא שאגב אונסיה גמר ומקבל, אם כן אינו גר לשיטת הריטב"א.

אכן בנידוננו יתכן שאף לדברי הדבר אברהם הגירות חלה בדיעבד, מפני שהוא עצמו מעריך את התורה הקדושה ויודע את מעלתה, אלא שמפחד להתגייר שמא לא יוכל לקיים המצוות כראוי, ומה שמתגייר הוא מפני שרוצה את טובת בנו, ואין דרך אחרת לעשות זאת אם לא יתגייר כדין, אם כן יתכן שבדיעבד הגירות חלה.

מה שיש לדון הוא האם לכתחילה מקבלים אותו, והנה בש"ך (שם ס"ק כג) הביא את קושיית תוס' בשבת דאתא הנכרי לקמיה דהלל וא"ל גיירני על מנת שאהיה כהן גדול והלל קיבלו, ותירצו שבטוח היה דסופו לעשות לשם שמים, וכתב הש"ך בשם הב"י שמכאן יש ללמוד דהכל לפי ראות עיני הבי"ד, יעו"ש. ואם כן יתכן שבעניננו שידוע שהוא יודע את ערך התורה, ואינו מתגייר כדי לקבל טובה חומרית, אלא כדי להיטיב עם בנו הטבה של אמת, בכה"ג אולי מותר לגיירו אף לכתחילה.

כמו כן יתכן לומר שעצם המטרה להתגייר למען בנו, דבר זה עצמו הוא מצוה, שעל כולם יש מצוה להדריך את בניהם בדרך טובה, נמצא שרוצה להתגייר לשם שמים כדי לקיים המצוות כראוי, ואם כן אין שום מניעה מלגיירו, וצ"ע.

נתגיירה מתוך הערכה למופר היהודי

מעשה שהיה בילדה נכריה שהטרוריסטים הרגו את הוריה לנגד עיניה ונשארה יתומה בודדת בעולם, ואף אחד מבני עמה לא הסכים להכניסה לביתו כי פחדו מהטרוריסטים, ובא יהודי רחמן ונטלה לו לבת. כשהגיעה לפירקה אמרה שרוצה להתגייר משום שאיש חסדה הוא יהודי והוא סיכן את חייו למענה, לכן גם היא רוצה להיות יהודיה כמוהו. גדולי הדור קבלוה לגירות.

לסיכום: יתכן שהגירות חלה לכו"ע. ויתכן שמותר אף לכתחילה לגיירו.